

cions de Joan Vilà Valentí, Joan Triadú, Joaquim Molas, Isidor Marí, Joaquim Mallafrè, Damià Pons i Josep Laporte, que van tenir lloc en record de l'escriptor eivissenc dos anys després de la seva mort.

Com a cloenda del centenari, del 3 al 20 de desembre es van aplegar a la seu de l'IEC tres exposicions simultànies sobre Marià Villangómez. En el claustre de la institució s'hi van exposar dues mostres complementàries: l'exposició itinerant promoguda pel Consell Insular d'Eivissa «Cent anys del naixement de Marià Villangómez Llobet (1913-2002)» i la col·lecció d'imatges i textos de l'escriptor, compilada per l'Arxiu Històric i l'Arxiu d'Imatge i So de l'Ajuntament d'Eivissa, «Villangómez fotògraf: l'Eivissa del seu temps en imatges i poemes». Paral·lelament, al vestíbul de l'IEC, la Secció Filològica va presentar un recull de publicacions i documents relacionats amb Villangómez, sota el títol «Marià Villangómez: declarat amb el vent».

Dins d'aquest lapse de temps, concretament el 10 de desembre, va tenir lloc, també a la seu de l'IEC, l'acte de cloenda del centenari, en el qual van intervenir representants de l'IEC, dels Consells Insulars d'Eivissa i de Formentera, de l'Institut d'Estudis Eivissencs, de la Institució de les Lletres Catalanes i de l'Institut Ramon Llull (http://videoteca.iec.cat/entrada.asp?v_id=448).

En aquest acte es va presentar el portal «Villangómez traduït, Villangómez traductor», elaborat conjuntament per la Secció Filològica, la Institució de les Lletres Catalanes i l'Institut Ramon Llull. En aquest espai virtual (<http://villangomez.iec.cat/>) es recull una mostra dels poemes que ell va traduir de diferents llengües al català i també una sèrie de poemes seus traduïts a l'anglès, castellà, francès i gallec (a la qual s'afegiran en el futur altres versions en llengües diverses).

De la mateixa manera que Joyce va dir que si sempre escrivia sobre Dublín era perquè, arribant al cor de la realitat dublinesa, sabia que arribava al fons de la realitat humana més universal, també de Marià Villangómez es pot fer una afirmació semblant. Des dels primers versos escrits abans de la rebel·lió del 1936 i aplegats en el llibre *Elegies i paisatges* fins als darrers llibres memorialístics en prosa —*El llambreg en la fosca* i *Llocs viscuts*, aquest darrer ja pòstum—, tota la seva obra gira entorn de la història, la terra i la gent d'Eivissa i Formentera, però constitueix un reflex literari, de gran subtileza i profunditat, de les relacions universalment viscudes entre una persona i el seu entorn, entre un poble i la seva terra, entre una gent i la seva història. Tant Joan Triadú, en aparèixer la primera edició de les poesies completes de Villangómez, com més recentment Àlex Susanna o Josep Maria Sala-Valldaura arran del centenari, diversos crítics que el van conèixer profundament han destacat la universalitat de la seva obra.

Isidor MARÍ
Institut d'Estudis Catalans

«Any Raspall». Un centenari viscut. — L'any 2013 va ser un any de commemoració de molts centenaris de naixement d'escriptors: Joan Teixidor, Salvador Espriu, Joaquim Amat-Piniella, Aurora Díaz-Plaja, Marian Villangómez o Joana Raspall foren motiu de sengles homenatges. La commemoració del centenari del naixement de Joana Raspall, aprovat pel Departament de Presidència de la Generalitat de Catalunya, va tenir caràcter de celebració nacional i va ser, a tots els efectes, una commemoració molt especial i sentida, pel fet que la poeta ens va poder acompanyar en una part molt significativa dels actes que es van organitzar.

Joana Raspall, que ens deixava el 4 desembre de 2013, només cinc dies després d'haver tancat oficialment el que vam anomenar l'«Any Raspall», va gaudir de totes les activitats que es van organitzar tant des de les institucions públiques com privades, i des de l'entusiasme de la iniciativa particular: més de dos centenars d'activitats per reconèixer la seva aportació a la nostra cultura com a poeta, narradora, autora teatral i, també, com a lexicògrafa, en tot el territori del Principat i també a les Illes i al País Valencià. Activitats del tot diverses: institucionals (Obertura de l'any Raspall, el

dia 21 de febrer, presidit per la Consellera d'Ensenyament I. Rigau; Acte al Palau de la Generalitat l'1 de juliol, dia del seu aniversari, presidit pel M. H. President A. Mas, amb una assistència mas-siva; Acte de cloenda de l'«Any Raspall», el 29 de novembre, presidit per N. de Gispert, presiden-ta del Parlament de Catalunya; Jornada Pedagògica organitzada pel Departament d'Ensenyament a St. Feliu de Llobregat, on la poeta va viure pràcticament tota la vida). Per part de les institucions acadèmiques i científiques, cal destacar la Jornada organitzada per la Universitat de Barcelona, la qual es dedicà a les semblances i similituds entre l'obra de Joana Raspall i d'Aurora Díaz-Plaja, totes dues bibliotecàries de formació; l'Escola d'Estiu a Montserrat o l'acte d'homenatge organit-zat per l'Institut d'Estudis Catalans per presentar la seva Poesia completa *Batec de paraules* i per destacar la seva aportació lexicogràfica. També la Setmana del Llibre en Català va voler sumar-se a l'homenatge amb sengles actes al llarg de la seva durada, organitzats pel PEN Català, així com també la sisena edició de Bellprat Vila del Llibre, amb una conferència, una exposició i una acció de cuina de poemes, a càrrec de Francesc Vallès, membre del Col·lectiu *Eixam d'amics de Joana Raspall*, veritable motor de la commemoració. Segurament no hi va haver escola o biblioteca a Catalunya que no organitzés el seu particular homenatge a Joana Raspall, ja fos promovent lectures poètiques, tallers de poesia, conferències o l'emotiu pòster virtual del dia de l'aniversari de l'auto-ra, en què col·laboraren pràcticament totes les biblioteques del país. També el món del teatre i de la música va contribuir de manera notable a difondre l'obra de Raspall, amb cantates com *L'hora perduda*, o *Rosa Joana i les set magnífiques*, concerts instrumentals com el de Joan Dausà a partir d'haikus de l'autora i muntatges teatrals per a infants, com *Meitat tu, meitat jo*, a càrrec de Titelles Marduix, o per a adults, com *Als seus llavis madura la paraula*, espectacle fet amb textos de Joana Raspall: literatura, shakuhachi i accions plàstiques amb flors, amb Fina Rius, Mariona Rius i Ho-racio Curti, de gran qualitat i originalitat.

El centenari va propiciar també el muntatge de diverses exposicions, algunes d'elles amb for-mats fàcils de transportar, que van recórrer tot Catalunya, gràcies a les rèpliques que se'n van anar fent a mesura que la demanda creixia. La més extensa fou «Joana Raspall, una escriptora centenà-ria», promoguda per l'Ajuntament de St. Feliu de Llobregat, i de la qual Miquel Desclot va ser el comissari, que repassava la vida i la varietat i qualitat de l'obra de Raspall. També les exposicions «l'Àvia feliç», o «Escalaleta de versos», o «Dues dames de la Literatura Infantil i Juvenil: Aurora Díaz Plaja & Joana Raspall», entre moltes d'altres.

Però la celebració d'una commemoració ha de ser el pretext, el punt d'arrencada per fer conèixer més i millor l'obra de l'autor homenatjat. És així com ja durant el 2013 vam veure publicats sis nous llibres de Raspall, un d'ells una emotiva biografia de l'autora *Joana de les paraules clares*, a partir del text de Muntsa Fernández, poemes de Joana Raspall i il·lustracions de Mercè Galí; i recollida tota la seva poesia per a adults, la ja publicada i una bona part de la poesia inèdita fins al moment.

També va ser un any prolífic en entrevistes fetes a diversos mitjans, llargues converses enre-gistrades i un munt de material documental inèdit que es pot consultar al web de l'autora, que ha entrat a formar part del Portal de la literatura catalana de la Institució de les Lletres Catalanes.

I el 2014 continua fent-se ressò de la vàlua de l'obra de Joana Raspall, amb altres publicacions, muntatges musicals i teatrals que han de contribuir a fer-la cada vegada més essencial dins el nostre patrimoni literari. El centenari ha conclòs, però ens deixa una immensa riquesa que hem d'anar assaborint i valorant com a lectors i també com a usuaris dels dos diccionaris que Joana Raspall ens ha deixat, com ho és el *Diccionari de Sinònims i antònims* i el *Diccionari de Locucions i frases fetes*. Dues obres que foren essencials en la recuperació i normalització de la nostra llengua al final de la llarga dictadura.

Carme ARENAS NOGUERA